

بسم الله الرحمن الرحيم

آموزش عملی سواد رسانه‌ای

دکتر عباس تقی زاده

سرشناسه : تقی‌زاده، عباس، ۱۳۵۲ -
 عنوان و نام پدیدآور : آموزش عملی سواد رسانه‌ای / مولف عباس تقی‌زاده.
 مشخصات نشر : کرمان : ودیعت، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۱۱۲ ص.: مصور، جدول.
 شابک : 978-600-7566-11-4
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 موضوع : سواد رسانه‌ای — راهنمای آموزشی
 موضوع : Media literacy -- Study and teaching
 رده بندی کخه : ۱۳۹۵ ۷ ت ۹۶/۹
 رده بندی دیویی : ۳۰۲/۲۱
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۳۵ ۸۳

آموزش عملی سواد رسانه‌ای

عباس تقی‌زاده

کرمان: انتشارات ودیعت

طرح جلد: مجید صدرائی

چاپ اول: ۱۳۹۵

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۶۶-۱۱-۴

ISBN: 978-600-7566-11-4

فهرست مطالب

پیش نوشت ۵

اهداف آموزش عملی سواد رسانه‌ای ۷

نگاهی به مفاهیم و سوالات کلیدی سواد رسانه‌ای ۸

درس اول: انواع رسانه و رژیم مصرف رسانه‌ای ۱۰

درس دوم: رسانه های ابتدایی ۱۳

درس سوم: شیوه های اقناع ۱۵

درس چهارم: پیام های آشکار و پنهان ۲۱

درس پنجم: پندارهای قلبی و کلیشه ای ۲۴

درس ششم: عناصر و ارزش های خبری ۳۰

درس هفتم: تبلیغات، شوهر و زیبایی ۳۶

درس هشتم: بسته بندی و مصاف ک ۳۹

درس نهم: نقش حامیان رسانه ۴۱

درس دهم: تبلیغات سیاسی (پروپاگندا) ۴۶

درس یازدهم: روزنامه ها ۴۹

درس دوازدهم: مجلات ۵۴

درس سیزدهم: رسانه سلامت (رسانه سالم) ۵۸

درس چهاردهم: بازی های رایانه ای ۶۱

درس پانزدهم: مباحثه در باره بازی های رایانه ای ۶۶

درس شانزدهم: وب سایت های اینترنتی ۶۸

درس هفدهم: شیوه ها و مهارت های جستجو ۷۱

درس هجدهم: نقد فیلم ۷۹

درس نوزدهم: شبکه های اجتماعی ۸۳

درس بیستم: تولید رسانه ای ۸۸

درس بیست و یکم: زبان رسانه ۹۴

درس بیست و دوم: بازنمایی ۹۹

درس بیست و سوم: مخاطبان ۱۰۵

منابع ۱۱۱

پیش نوشت

ما در یک جهان اشباع شده از رسانه و فوق اشباع از پیام های رسانه ای زندگی می کنیم. برای زیستن در این فضا، به دانش- مهارتی به نام سواد رسانه ای نیاز داریم. آموزش سواد رسانه ای می تواند ابزاری ارزشمند در جهت گسترش مهارت های تفکر انتقادی و زیستن در عصر کنونی باشد. آموزش سواد رسانه ای به افزایش مهارت های تفکر انتقادی و پرورش افراد دارای تفکر منتقدانه می انجامد. ما در محیط و دوره و شرایطی بسیار متفاوت تر از هر دوره ای که بشر تا کنون تجربه کرده، زندگی می کنیم. پیچیدگی این شرایط هر لحظه به دلیل تولید انبوه اطلاعات و پخش آنها از طریق رسانه ها رو به تزوین دارد.

در کشور ما در چند سال گذشته رسانه هم از بعد سخت افزار فناوری های نوین و هم از بعد میزان استفاده کنندگان و مخاطبان گسترش چشمگیری داشته و ارائه آموزش های سواد رسانه ای ضروری است. آموزش و پرورش، دانشگاه ها، سازمان های مردم نهاد و رسانه ها در این زمینه نقش کلیدی دارند. در اسناد تحول راهبردی آموزش و پرورش (۱۳۸۹) و تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰) بر ترویج و تعمیق سواد رسانه ای و زمینه سازی برای بهره برداری مناسب از محیط نوظهور یادگیری تاکید شده است. در این راه به یک برنامه درسی مناسب نیاز است. برنامه درسی به محتوای رسمی و غیر رسمی، فرایند، محتوا، آموزش های آشکار و پنهانی اطلاق می گردد که به وسیله آنها فراگیر تحت هدایت مدرسه، دانش آموز را به دست می آورد، مهارت ها را کسب می کند و گرایش ها، قدرشناسی ها و ارزش ها را در خود تغییر می دهد (ملکی، ۱۳۹۱: ۳۴).

نبود آموزش های سازمان یافته، منسجم و علمی سواد رسانه ای سازمان یافته و منسجم در کشور ما احساس می شود. البته سواد رسانه ای، سطوح مختلف دارد و زمینه انتقادی آن نیازمند فرایند تربیت و آموزش است. بسیاری از کشورها این مسیر را پیموده اند و

یا در حال پیمودن آن هستند. ما نیز باید با تلاش های فردی و ملی به سمت آموزش سواد رسانه ای با توجه به شرایط بومی و فرهنگی کشور گام برداریم.

این کتاب در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ در دبیرستان شهید مصطفی احمدی روشن کرمان برای ۱۲۰ دانش آموز تدریس و با ویرایش و افزودن یک درس جدید برای انتشار آماده شده است. در واقع نخستین کتابی است که در یک مدرسه دولتی در کشور برای درس سواد رسانه ای در یک سال تحصیلی و در قالب برنامه کلاسی تدریس گردیده است.

کتاب حاضر در قالب ۲۳ درس تلاش می کند به نیاز گروه های مختلف در جامعه برای کسب سواد رسانه ای پاسخ دهد.

کتاب برای تدریس در کلاس ها و دوره های آموزش سواد رسانه ای تألیف شده اما به گونه ای طراحی گردیده است که فرد به تنهایی هم بتواند فعالیت ها و تمرین های آن را انجام دهد. برخی فعالیت ها به صورت فردی و برخی به صورت فردی - گروهی طراحی شده اند.

درس ها و تمرین ها از سطح مقدماتی آغاز می شوند و تا سطح تحلیل و ارزیابی انتقادی ادامه دارند به گونه ای که خواننده فعال کتاب، در پیوستار سواد رسانه ای به سطوح بالاتر دست می یابد.

هسته اصلی همه فعالیت ها و تمرین های کتاب، تفکر انتقادی و ارتقای سواد رسانه ای انتقادی است.

مفاهیم و تعاریف ابتدایی در مقدمه هر درس آورده شده و در قالب تکه یلی در بخش "توضیحات بیش تر" گنجانده شده است. هر چند که تسلط بر مفاهیم سواد رسانه ای نیاز به مطالعه کتاب های مرتبط، تداوم مطالعه و واکاوی بیش تر دارد.

برای تمرین های آورده شده در کتاب، پاسخنامه در نظر گرفته نشده است تا انگیزه برای رسیدن به پاسخ های کامل تر همراه با تقویت خوداتکایی، تقویت اعتماد به نفس و ارزیابی انتقادی فراهم گردد.